

Lakens, hoedjes van papier en ridderordes

Tijdens het laatste weekend van mei laafden vele bezoekers zich op de Vijfhoekkunstroute aan kunst op doeken, gedichten op lakens en muziek uit vele hoeken.

In het Proveniershof wordt de vijfde editie vrijdagavond met 'koninklijke' allure geopend. Kunst verbreedt, maar lang niet alle kunstenaars dragen een feestelijk hoedje van papier.

Een hoge gast, aangesproken met hoogheid máár zonder prominente hoed, deelt geen lakens maar ordes van de oude vijfhoek en gouden eikels uit. Zo geeft de initiatiefgroep zichzelf alvast een welverdiend schouderklopje. In de feesttent in het hofje valt het fotowerk van Rob van Bruggen op.

Artistieke odes aan het mysterie vrouw, afgebeeld als madonna, geisha of bosnimf. Verrassend is de schilderkleinkunst, die precies achter de ruitjes past, zoals de figuratieve abstracten van Fulbert Kodogoli.

En met de spiegel in de hand kom je in het opgeknapte huisje van Nico, omgedoopt tot 'Huisje van de Sprekende Lakens', door gans dichtersland. Met stip op 1 qua sfeer blijft de galerie van Maurice Ploem.

De makers van de Haarlemse Hofjeskrant vierten een klein feestje: voor u ligt alweer het tiende 'tinnen' nummer. Ons lezerscadeau aan u is het thema 'Hart voor historisch Haarlem': op twee pagina's portretten van mensen die in beeld, woord of daad hun steentje bijdragen aan een schone stad. Een jubileum wordt ook gevierd in het hofje van Noblet dat 250 jaar geleden werd gesticht. In dit nummer een voorproefje met een koninklijk tintje, in nummer 11 staan we daar iets langer stil.

Veel dagjesmensen houden van Haarlem, een bezoek aan een aantal hofjes is daar onlosmakelijk mee verbonden. Dankzij de aardige dames van de VVV op het Verwulft vliegt de gratis hofjeskrant er weg. Even verderop kan men bij drogisterij Van der Pigge terecht voor echte Hofjeste. Vanaf 14 juni zijn er bij bakkerij Hartig & Zoet op de Botermarkt ook heuse Begijntjes te koop. Lees smakelijk.

Willem Brand

Het stadhuis is ook een beetje mijn huis

Liefde voor geschiedenis en voor oude steden en monumenten vertaalt Wim Cerutti al jarenlang in boeken over geschiedenis, monumenten van papier. Zijn favoriete gebouw in Haarlem: het stadhuis.

„Natuurlijk, de Bavo is veruit het imposantste gebouw van de stad maar heeft maar één functie. Het stadhuis heeft er tientallen gehad. Bestuurlijk, justitieel en cultureel al meer dan 750 jaar het hart van Haarlem. Als ik in de Gravenzaal sta, zie ik hoe Filips II er in 1549 met 250 edelen wordt ontvangen maar ik zie ook in 1943 een bijeenkomst van SS'ers. In de kelders zijn leeuwen opgesloten geweest en er is zelfs een moord gepleegd, in 1496 op de strenge en gehate schout Klaas van Ruyven.”

Zelf heeft hij een persoonlijke band met het stadhuis, hij werkte als plaatsvervangend gemeentesecretaris 12½ jaar boven de pandpoort in een kamer uit ongeveer 1490. Ook was hij vier jaar intensief in touw met zijn boek over het stadhuis. „Dan raak je er helemaal mee vergroeid, het stadhuis is ook een beetje mijn huis.”

Zijn eerste boek over de middeleeuwse kerk in Muiden publiceerde Wim Cerutti 35 jaar geleden. De

laatste tien jaar schreef hij drie boeken over Haarlemse monumenten: het stadhuis, de Janskerk en onlangs over het Broodkantoor en de schuilkerk van pastoor Bloemert. Cerutti, 12½ jaar secretaris van de Stichting Haarlemse Hofjes en 10 jaar voorzitter van de Haarlemse Open Monumenten Dagen, maakt zich zorgen over de toekomst

van het stadhuiscomplex, wanneer straks het nieuwe stadskantoor wordt betrokken. „We moeten alert blijven, zo is de Bakenesskerk recent aan een Amsterdamse instelling verkocht. En het unieke schuilkerkcomplex in de Kokstraat is gesplitst en dreigt nu in delen verkocht te worden. Haarlem: pas op uw zaak!”

De toverhoed van Johannes

In het Frans Loenenhofje zoemt een verhaal rond over een verteller die nog van beter van de tongriem gesneden wil zijn. En in het Johannes Enschedéhofje hangt misschien nog de toverhoed van ene Johannes.

Zaterdag 29 mei haalden honderden liefhebbers in zeven Haarlemse hofjes hun hart op tijdens het vierde Verhalenfestival Kennemerland. Verhalen uit alle windstreken die met smaak werden opgediend door negentien bevlogen vertellers. Door de organisatie zijn persoonlijke activiteiten voor Nico van den Raad en Maya Plas van Stichting Vertelkunst Haarlem (SVH) teveel onder druk gekomen te staan. Om die reden zet een werkgroep onder de vlag van SVH het festival voort.

Filmdag in zes hofjes

Na vier filmlessen, gefinancierd door Haarlem Effect en uitgevoerd door Frisse Blik, trokken op 1 april twaalf leerlingen van groep 7 erop uit om materiaal te verzamelen voor een videofilm over het wonen in hofjes. Natuurlijk was de Hofjeskrant ter plekke.

In het poorthuis van het Proveniershof ontvangt pianoleraar Jan Willem Lagerwaard Aijsha Preusterink en Martha Broere ontvangen met limonade. Jan Willem vertelt dat zijn vrouw en hij nooit meer weg willen. „Toen we ons inschreven bij Huisvesting, toen gevestigd in het Proveniershuis hiernaast, zeiden ze dat het wel jaren kon duren. Het werden er achttien. Jolanda heeft als dank nog een taart in de vorm van een huis

voor de afdeling huisvesting gebakken.” In een huisje in het Proveniershof krijgt bewoonster Fleur Mulder bezoek van Evy Cornelie en Nikki Bredius. Opvallend, vinden de meiden, de tot keuken omgebouwde bedstee en de hippe toilet. Evy: „We staan hier in een wc, eigenlijk niet heel anders dan normaal, maar wel kleiner dan thuis. Het is heel vrolijk, mevrouw houdt van hartjes en poezen.” Meest opvallende item in de

woonkamer het tiffany glaswerk, door bewoonster Fleur zelf gemaakt. Evy vat het goed samen: „Mooi glas-in-lood met fijnere lijnen.”

In het Remonstrantse hofje vertelt bewoonster Nel Roeterink de filmploeg dat mensen vroeger recht op slapen omdat ze bang waren dat hun hart ophield met kloppen. Carlijn: „Echt waar! Dus de

bedstee is eigenlijk een kast.” Na een verkorte versie van 'Für Elise' te hebben gespeeld, wordt Nel het hemd van het lijf gevraagd. Waarom ze hier is gaan wonen, of het huisje niet te klein is en of ze het niet jammer vindt geen kinderen te hebben. Als toetje mogen Carlijn en Lenna een kijkje nemen in de tot regentenkamer omgebouwde kloostergangen.

Hoe ouder hoe meer vroeger

„Hoe ouder je wordt des te meer je je gaat interesseren voor vroeger”, zegt Haarlemmer Jan van Veen (77), die als hobby modellen van rijdend materieel uit de Tweede Wereldoorlog heeft. Op zolder staan honderden zelfbouw tanks en pantserwagens. Die Europese oorlog fascineert nog steeds. Vader zat in de oorlog bij de luchtbescherming, Jan bracht de hongerwinter door bij een boer in Tuitjehoorn. Via moeder heeft Jan van Veen nog een band met het Frans Loenenhofje. „Moeder heeft daar een tijdje gewoond totdat ze hertrouwde met een jeugdvriend.”

Aquarel workshops ook in hofjes

Ontdek schilderachtig Haarlem en omgeving tijdens zomerse aquarelworkshops. De lessen in juli en augustus worden gegeven door de beeldend kunstenaars Otto Schilling en Penny Johnson.

Een terugkerende traditie: de buitenlessen in en rondom Haarlem. De keuze van de plek – een hofje, park, tuin of duin – hangt ook af van het weer! Bij slecht weer vindt de les plaats in het atelier van Penny of Otto. Dit wordt tijdig per telefoon of e-mail meegedeeld. Lessen vinden plaats op woensdag en zaterdag van 13.00 tot 17.00 uur. Inschrijving losse lessen is mogelijk, korting bij opgave voor minimaal vijf lessen. Data 10, 14, 17, 21, 24, 28 en 31 juli en 4, 7, 11, 14, 18, 21, 25 en 28 augustus. Kosten per les € 28 incl. materiaal (verf, opgespannen papier, natuurhaar penselen) en € 23 excl. materiaal. Opgave Penny Johnson, 023 – 542 3739 of pajohnson@upcmail.nl of Otto Schilling, 023 – 532 3608 of 06 2736 3316 of ottooschilling@xs4all.nl. Informatie op www.pennyjohnson.nl

In de geest van Jack

„Weet je, zomers moet hier binnen de lamp aan vanwege de driehonderd jaar oude beuk voor de deur. Maar ik zou 'm voor geen goud willen missen”, zei Jack Stal uit het Proveniershof een jaar geleden nog. Een paar weken voor koninginnedag overleed de markante Jack, de laatste maanden bijgestaan door een aantal burens. Het is het voornemen dat Jacks vrienden van het Haarlems Straatorkest, voor wie hij altijd met een gulle lach klaar stond, op 21 september – zijn geboortedag – een afscheidsoptreden komen geven. Natuurlijk zijn er in de geest van

levensgenieter Jack, die scherp maar toch charmant uit de hoek kon komen, ook hapjes en sapjes.

Website Hofjeskrant

In dit nummer worden twee lezers blij gemaakt met oude nummers. Helaas is de 'krantenkoek' op. Wél kunt u oude nummers terugvinden én lezen op de website www.haarlemse-hofjeskrant.nl onder het kopje 'Archief'.

Teylers Hofje

In de bocht van het Spaarne ligt achter een imposante poort het Teylers Hofje dat werd gesticht krachtens het testament van Pieter Teyler van der Hulst. Het hofje is een ontwerp van architect Leendert Viervant, die ook de Ovale Zaal in het Teylers Museum heeft ontworpen. De lage huisjes staan in contrast tot het monumentale hoofdgebouw. Maar het geheel oogt licht en wijs. De regentenkamer behoort tot de top honderd van mooiste historische interieurs van Nederland. Vanaf 2008 onderhoudt en verhuurt woningcorporatie Elan Wonen het Teylers Hofje. Bel voor meer informatie (023) 515 98 59 of kijk op www.elanwonen.nl.

Erfgenaam van steen

Geen van de zes kinderen van de Amsterdamse koopman Elezar Noblet had een wettige erfgenaam, reden te meer om de familienaam voort te laten leven in één van steen. Op haar sterfbed gaf Geertruid Noblet haar zegen en werd het hofje van Noblet gesticht. Op 12 juni 2010 vierten de regenten samen met de zeventien bewoonsters het 250-jarig bestaan.

In 1761 werden twintig huisjes gebouwd in de tuin van het buitenhuis Haarlem en Spaargesigt. Tien huisjes aan de westkant waren bestemd voor vrouwen uit Haarlem, de tien aan de oostkant voor vrouwen uit Amsterdam. Het voorhuis aan de statige Nieuwe Gracht kreeg beneden een wachtkamer en een regentenkamer, later werd er een huis voor de opzichters aan vast gebouwd. Het koetshuis met de hooizolder aan de Parklaan werd pas veel later omgebouwd tot vier hofjeswoningen.

Anna Bloemendaal, de huishoudster van de familie Noblet, werd als eerste opzichteres aangesteld. „Maar Anna was geen blijvertje. De extra guldens die zij verdiende, maakte zij op aan een borreltje en teveel gokjes aan de speeltafel. De regel om niet langer dan een half uur per dag afwezig te zijn in het hofje lapte zij aan haar laars”, vertelt bewoonster Louise Koster, die als stadsgids ook regelmatig met een gezelschap haar eigen

hofje aandoet. „Ik zeg dan 'Ik heb een verrassing voor u' en open met een grote sleutel mijn voordeur.”

Bewoonster Anne van de Wetering ontdekte dat in oorlogstijd de regels minder streng waren. „Er was toen geen zeep of slechte stinkende. De was mocht om die reden een uur langer buiten hangen.” In de hongerwinter van 1944 worden gas en licht afgesloten, drinken de regenten surrogaatthee en wordt op 9 januari 1945 voorgesteld om de wachtkamer met hout te verwarmen zodat de dames hier overdag kunnen

verblijven. Maar er is geen hout! Regent F. Enschedé zorgt vijf weken later voor 400 kilo hout.

Hoog bezoek krijgt het hofje op 30 juni 1972, koningin Juliana doet tijdens een werkbezoek aan Haarlem ook het hofje aan. Nadat zij om 10.00 uur op het stadhuis is ontvangen door burgemeester L. de Gou bezichtigt zij in gezelschap van de regenten F. Enschedé, B. van Riemsdijk en E. Haitsma Mulier enkele woningen. Bewoonster Anja de Coq van Delwijnen heeft de eer haar een bos bloemen te overhandigen.

Hofjeshebbeding beleeft derde druk

Geliefd onderwerp voor schrijvers, fotografen en andere kunstenaars: de Haarlemse hofjes. Half april beleefde het boekje 'Haarlemse Hofjes in beeld' van Mary Dijkstra zijn derde druk.

Verschil met de vorige edities is dat er een ander voorwoordje in staat geschreven door de huidige

burgemeester Bernt Schneiders en dat het Johannes Enschedéhofje aan de serie Haarlemse hofjes is toegevoegd. Het boekje is nu weer helemaal bijgewerkt. Tijdens de laatste ledenvergadering in april van de stichting Haarlemse Hofjes, de Raad van Afgvaardigden genoemd, gingen honderd exemplaren van de oplage van duizend al van de hand. De verkoopprijs

van dit tweetalige handzame hebbeding is € 8, dezelfde prijs als van het leuke (foto)boekje, 'Langs Haarlemse Hofjes'.

De Hofmaarschalk

Zelf noem ik hem de Hofmaarschalk, maar eerdere bewoners van het Essen-hofje waar ik woon, hebben het meestal over de Hofkat. Maar ik vind de roetzwarte onzijdige kater Bolly met zo'n statige deftigheid rondstappen, onhoorbaar op z'n fluwelen kussentjes, dat hij de titel Hofmaarschalk verdient. Vandaar. Die titel verwijst ook naar iets militairs. En inderdaad, zonder er veel ophef over te maken hangt Bolly in onze hof op hautaine wijze de generaal uit. Want geloof maar niet dat een poes of kat uit de directe omgeving ook maar de geringste kans maakt ons territorium – en dat van Bolly dus – binnen te komen.

Van wie is Bolly? Sommigen verwijzen naar restaurant De Goede Mannen, het fameuze spijshuis dat in de Haasstraat aan onze hof grenst. Anderen beweren dat Bolly van niemand is. Wat er op neer komt dat hij van iedereen is. Slecht heeft onze Hofmaarschalk het niet. Mocht hij z'n maaltijden niet van Jan van De Goede Mannen geserveerd krijgen, dan staat een klein legertje hofdames bij ons voor hem klaar. Eén daarvan heeft in haar halletje zelfs een doos staan met een dekentje erin.

Niet zo lang geleden stak er een lichte paniek op in ons hofje. Bolly werd vermist. Al enkele weken taal noch teken. Was hij misschien de kat van Ome Willem naar Parijs gevolgd? Totdat een van de bewoonsters van haar vakantie terugkeerde. Zij trof een wat vermagerde Bolly in haar huisje aan. Daar had hij onvrijwillig gelogeed. Gelukkig heeft zij ook een hond, waardoor er toevallig een bak met water was blijven staan. Wellicht was dat Bolly's redding.

Bolly is een goeie muizenvanger en hij is ook niet vies van een fladderend vogeltje op z'n tijd. De verminkte lijkes brengt hij dan naar Tiny, de vrouw in ons hofje die hem waarschijnlijk het meest vertroetelt. Het is het beest z'n natuur, stelt zij dan onomwonden vast. Zielig, maar je kan d'r niks aan doen. Zoals bij de meesten van ons posteert Bolly zich ook bij Tiny buiten voor het raam op de vensterbank. Je kunt dan tegen hem praten en dan geeft hij antwoord; hij houdt wel van een goed gesprek, zeker als dat met een lekker hapje wordt beloond.

Iemand, wie weet ik niet, heeft ooit eens een echt houten woninkje voor Bolly getimmerd. Dat huisje ligt nu onbewoonbaar verklaard tussen de struiken bij de parkeergarage aan de Haasstraat. Boven het uitgezaagde toegangspoortje staat 'Villa Bobby'. Er ligt nog een half vergaan kussentje ook in. Of Bolly ooit in dit stukje huisvlijt gewoond heeft, dat vermeldt de historie niet.

Een zwarte kat brengt ongeluk, zo wil het verhaal. Maar Bolly trekt zich daar niets van aan, hij bezorgt ons juist kleine geluksmomentjes.

Ko van Leeuwen

Hartig & Zoet

• Lunch- en tearoom •

• Ambachtelijke Bakkerij Croissanterie •

Bij inlevering van deze uitknip-advertentie € 1,- KORTING op een pakje 'BEGIJNTJES', een heerlijke, zoete Haarlemse lekkernij.

LUNCH- EN TEAROOM:
Grote Houtstraat 170 • 023- 55 109 55.
open:
di. t/m za. van 09.00 - 17.00 uur;
zo. van 10.00 - 17.00 uur.

BAKKERSWINKEL:
Botermarkt 14 • 023 531 51 45
open:
ma. t/m vr. van 07.00 - 16.00 uur;
za. van 07.00 - 15.00 uur

Hoeders van HISTORISCH ERFGOED

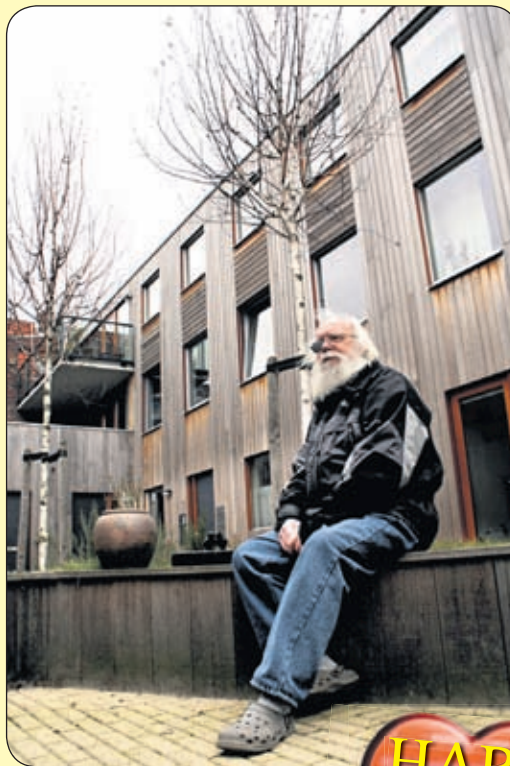
Mooie woorden zijn alleen maar mooi en gedane zaken nemen geen keer, zeker niet als het monumenten van steen betreft. Toch leek het mij in dit jubileumnummer wel aardig om een aantal 'hoeders van Haarlems historisch monumentengoed' in het zonnetje te zetten. Let wel, dit lijstje is zoals elke lijst hoewel niet geheel onwillekeurig toch nog steeds subjectief. Wie weet komt er ooit nog een gelegenheid om onze waardering voor 'vergeten toppertjes' uit te spreken. De stad Haarlem heeft terecht een stadsbouwmeester, die vooral bezig is planologisch beleid te beïnvloeden, zoals het terugbrengen van een acht meter brede Amsterdamse Vaart. Monumenten zijn een uithangbord. Daarom is het interessant om de toekomst van het stadhuis te volgen nadat het stadskantoor is betrokken. Sommige Haarlemmers vinden het ook heel jammer dat de Bakenesserkerk aan een Amsterdamse instelling is verkocht. Reden te meer wellicht voor de betrokken en vaak zeer deskundige burger om alert te blijven!

Niet in nostalgie blijven hangen

Hofjes zijn voor Gildegids Thon Fikkerman bijna wekelijks wandelkost. Waar hij soms moeite mee heeft, is dat mensen Anton Pieck-neigingen krijgen.

Hofjes zijn zo modern als wat. Kijk naar het Anton Pieck-hofje in Schalkwijk, het hofje van de 21ste eeuw en het Johan Enschedéhof. „Ze zijn alles behalve verleden tijd, ze zijn eerder een herontdekte woonvorm. Je moet het leren zien en ontdekken”, zegt de man die als Pax Christi-opbouwwerker in het Roergebied en in Gent, Brugge en Antwerpen zijn hart ophaalde aan oude binnensteden. „Ik vind het heerlijk om met mensen te werken en de stad te verklaren.”

Eén van zijn lievelingswijken is de Burgwal met het Rosenstock Huessyhuys in de Hagestraat als trekpleister. „Een huis dat niet in nostalgie is blijven hangen. Het Sint Jacobs Godshuis is vanaf 1437 voor allerlei vormen van zorg beschikbaar geweest. Het is een eeuwenoude instelling die als je naar de architectuur kijkt en met de bewoners praat met zijn tijd is meegegaan.” Lof heeft hij voor de architecten van het Enschedéhof. „Veel hout en modern op een geraffineerde manier. De subtiele boog aan de voorkant die aansluit op de bestaande bouw. Petje af!”

Zijn naam is Vijn

Henk Vijn, zijn naam is klein, maar zijn daden benne groot. Hij werd geboren in de Anegang waar zijn ouders een banketbakkerij hadden en in 1936 één van de eerste automatieken van Nederland openden. Bij Henk klopt zijn binnenstedelijke hart voortdurend. Zijn inspanningen, tezamen met zijn collectie van duizenden foto's, zouden het waard zijn in een boek te culminereren.

Henk stond aan de basis van veel cultureel moois zoals de Nieuwe Gracht Concerten, 'Kunst aan de Kade' en 'Kunst in de Hout'. In 1989 haalde hij de manifestatie '150 jaar Spoorwegen' naar Haarlem. Hij trok ook de kar voor herbouw van molen De Adriaan. Door Henk's toedoen, gesteund door vele bekenden, is het hem gelukt de stadsschouwburg op de monumentenlijst te krijgen. Als voorzitter van stichting De Hoeksteen verloor hij de strijd om het schoolgebouw HBS-A en het kerkje De Hoeksteen voor de stad te behouden. Nu maakt hij zich sterk voor de Spaarnehaven en het industriële erfgoed van Cavex bij molen De Adriaan. „Benut de kansen voor een attractief stukje Haarlem of wil je daar soms liever een flat?”

De laatste mooie historische bioscoop van Haarlem, Cinema Palace, kan met steun van de overheid en burgers een nieuw leven tegemoet gaan. „Er moet

meer avontuur in de stad. Waarom geen Stedelijk Museum met een uniek interieur en aanwezige technische voorzie-

ningen die zich lenen voor hoogwaardige presentaties. De Grote Houtstraat is een A-locatie. Vijn: „Ja, het is kostbaar maar heeft een grote kans van slagen. Laat zien dat je als stad schatrijk bent. Het van origine Haarlemse bedrijf Polygoon heeft honderden films gemaakt, ook Hollandia filmbedrijf zat hier. Ook op gebied van animatie heeft de stad een grote naam.”

In Henk huist ook een kunstenaar, hij boetseerde eerst marsepein en later klei. Ondernemer is hij in feite nog steeds, niet meer in kroketten en bitterballen maar in ideeën. Drie jaar woonde Henk met vrouw en dochters Flora en Marjan tegenover het Provenciershof. „Als ik er met de kinderen kwam, dan werden ze door de oudere dames over hun bol geaaid en werd

Stadswachten van Haarlems historie

Wie de toekomst heeft, moet ook het verleden kennen. Om die reden brengen Joan Patijn en Marjorie Vroom, beiden bestuurslid van de Historische Vereniging Haarlem, 'onze toekomst' hun liefde voor de schoonheid van de stad over.

Marjorie geeft al zeven jaar leiding aan de door haar opgerichte werkgroep Jeugd, Joan is vaak met de leskist 'Wie wat bewaart, heeft wat!' op sjouw om kinderen van groep 4 van het basisonderwijs met leuke lesjes geschiedenis te laten kennismaken. Andersom kan natuurlijk ook: inmiddels hebben honderden kinderen de weg naar de Hoofdwacht én de Bavokerk, met wie de werkgroep samenwerkt, gevonden. Marjorie Vroom, ook gids in de St. Bavokerk: „We leggen de kinderen wel eens een ondeugend plan voor om van de Grote Markt een soort permanent pretpark te maken. Als we dan de gevolgen ervan voorleggen, dat er een stuk van de kerk af moet voor een parkeerplaats en de Hoofdwacht als kaartjesverkoopplaats wordt ingericht, is de verontwaardiging groot.”

Als regent van het oude Burgerweeshuis Haarlem bijvert Joan zich voor de collectie. Sinds kort is de regentenkamer van het hofje van Bakenes ingericht met meubels van het Weeshuis. Joan: „Ik hou het meest van de menselijke maat achter geschiedenis en kunst. Zo kijk ik altijd graag in de mooie tuin van het hofje van Oorschoot naar de bronzen Eva van Johan Limpers. Het is niet alleen een volmaakt evenwichtige naaktfiguur, het is ook een tragische gedachte dat de kunstenaar veel te vroeg overleed. Hij was 28 jaar oud toen hij door de Duitsers werd doodgeschoten voor zijn verzetsdaden. In Bloemendaal staat een werk van zijn vrouw en medewerkster in het verzet, Katinka van Rood. Wat moet er door haar heengegaan zijn toen zij vlak na de oorlog de klassieke vrouwenfiguur hakte voor het bevrijdingsmonument aan de Kennemerweg?”

de snoepdoos tevoorschijn gehaald. 't Was altijd feest.” Ook kan hij zich herinneren dat er kunstmarkten en concerten plaatsvonden. Hoewel het vechten voor de stad en haar cultuur hem soms moedeloos maakt, kijkt de pro deo knokker immer vooruit, naar de volgende uitdaging.

Vastlegger van het gewone straatbeeld

In de vooruitgeworpen schaduwen van sloop doet Chiel Braat al meer dan twintig jaar onopvallend zijn werk. Het is tevens zijn passie: Chiel legt vast wat verloren dreigt te gaan. Op deze manier heeft hij een enorme voorraad tekeningen aangelegd.

Elk van deze tekeningen toont een Haarlems straatbeeld dat niet meer bestaat. Als een archivaris houdt hij bij waar de stadse vernieuwingsdrift nu weer toeslaat. Zo kan het gebeuren dat u hem zomaar ergens ziet zitten op een krukje, tekenpen in de aanslag, want hij gaat onvermoeibaar door.

Wie zijn werk goed bekijkt, gaat de schoonheid zien van iets wat tot dan toe vanzelfsprekend was. Noem het de schoonheid van het alledaagse. Zijn werk stemt ook tot nadenken, want maar al te vaak blijkt sloop niet de juiste keus te

zijn geweest. Terugdraaien kan niet meer. Daarom is het zo mooi dat iemand als Chiel Braat de voorgoed verdwenen stukjes Haarlem heeft vastgelegd en dat zo lang mogelijk zal blijven doen.

Willemien Spook

De schone stad kent geen geheimen in de ogen van Chiel Braat: hij weeft met fijne potloodlijnen zijn eeuwig monumentendraad.

In de jaren negentig woonde Chiel een jaar op kamers op de Raamsingel ('twee hoog achter met gedeelde keuken en badkamer voor 600 gulden'), in de jaren zestig en zeventig – zo hoorde Chiel van een buurvrouw – zaten er Turkse gastarbeiders opeengepakt. Om het hoekje op het Houtplein werd Chiel geboren, op die plek is de Fortis Bank herrezen.

De tekening van zijn geboortehuis staat in het boek 'Gesloopt verleden tijd, Haarlem door de ogen van Chiel Braat, uitgegeven door Wildebeer (ISBN 90-78063-01-7)

Willem Brand

HART
voor
historisch
Haarlem

Stad als inspiratie

'Mooier is de wereld nergens' – een dichtregel van de 18de eeuwse dichter Pieter Merckman – geldt vanaf 1995 voor Margreeth Pop. Al schrijvend en tentoonstellingen samenstellend draagt zij hier met liefde haar historische steentje bij.

Het verleden van Haarlem is voor historica Margreeth Pop een bron van inspiratie. Voor de Vereniging Haerlem maakte ze als conservator vijf tentoonstellingen net zoveel als voor het Historisch Museum Haarlem. Ook is zij samen met Jaap Temminck auteur van het boek 'Kleverlaan: de geschiedenis van een begraafplaats'. Margreeth werd in 1996 lid van de Vereniging Haerlem en twee jaar later secretaris van de redactie van het Jaarboek, dat vanaf 1929 de geschiedenis van de stad op uiteenlopende wijze belicht.

Als bestuurslid van zowel het Hofje van Heijthuijsen als de Stichting Haarlemse Hofjes spant zij zich ook al jaren in om het monumentaal erfgoed zo goed mogelijk voor latere generaties te bewaren. Een historische hofjesmoment vond plaats toen zij als regentes het genoegen had om een bewoonster een zilveren geboortelepel te overhandigen. 'Dat is waarschijnlijk de eerste en laatste baby die ooit in het hofje geboren is.'

foto: Jaap Pop

Hofjesconcept is interessant

Stadsbouwmeester Max van Aerschot waakt over de erfenis van vroeger en pleit voor een toegankelijker binnenstad, waar de auto minder prominent aanwezig is, en ook voor bouwen in hofjesvorm.

Als jongetje was Max onder de indruk van de deftige herenhuizen in de Wilhelminastraat. Nu pronkt er het door hem ontworpen regio-kantoor van de ING Bank, bij oplevering al bekroond tot nieuw monument voor de stad. Ook op andere drukke plekken drukt hij zijn strakke en toch speelse stempel, zoals de 'open hand' van het Oosterpoortcentrum en het Dantuma kantoor tegenover de Koepel, dat niet staat m  r ligt en zelfs lijkt te wiebelen. Tekenend doet hij in zijn nieuwe rol niet, hij ziet zichzelf meer als regisseur van

een open en toegankelijke stad. De vrije hand zoals Lieven de Key die eind 16de eeuw als eerste serieuze stadsbouwmeester had, heeft hij helaas niet.

De binnenstad heeft in zijn ogen teveel 'gated communities', zoals het Koningscarre, aan de gesloten tuin is nota bene zijn kantoor in de voormalige stadsbank gelegen. „Een slecht voorbeeld, ja. Ook het Raakscomplex heeft mooie binnenruimtes, maar die zijn dikwijls voorbehouden aan verenigingen van eigenaren. Hofjes zijn in dat verband een voor-

Kiek 's naar boven

Een klus waar Martin Busker, ontwerper voor de gemeente Haarlem, met liefde aan terugdenkt is de restauratie van het Proveniershuis uit 1592.

Het huis in dezelfde renaissance-stijl als de Vleeshal, en ook van Lieven de Key. Ook voor een aantal woningen in het Proveniershofje, de plek waar in de 16de eeuw het schuttersgilde oefende, maakte Martin de restauratietekeningen. „Kijk naar de kruiskozijnen, de timmerman heeft er zelfs zijn naam in achtergelaten, zo trots was hij.” Ook Martin liet boven het middelste benedenraam zijn sporen na in een steentje met de letters MJB. Het Proveniershuis werd beneden winkel en boven woonhuis. „We hebben toen drif- tig van subsidies gebruikt gemaakt.”

In 2000 werd Martin Busker voorzitter van de stichting Geveltekens. Kiek 's naar boven, is de kreet van een mede-voorzitter uit Maastricht, die ook hem op het lijf is geschreven. Sinds zijn komst is de stad vijftig gevelstenen rijker, gerestaureerd en nieuw. „Ze zijn niet alleen fraai als kunstwerk, maar geven bovendien de geschiedenis van de stad weer.”

HART
voor
historisch
Haarlem

beeld van hoe het zou moeten. Het concept zou ook toegepast kunnen worden in 'wonen boven winkels': een gezamenlijk daktuin met daar omheen in carr evorm huizen. Meer- voudig grondgebruik bovendien.” De grootste uitdaging is echter 'stadsreparatie' van de Westelijke Randweg, de Schipholweg en de Amsterdamse Vaart.

Een man op het hofje! Bij toeval had Justina hem gezien. Schichtige ogen, verlopen kop, een echte schooi-er dus en al meer dan een kwartier in nummer zes. Daar woonde sinds kort een Amsterdamse en waren de luiken gesloten. De gladakkers! Maar Stien hield hen scherp in de smiezen en zat met haar 62 jaar weggedoken achter de stenen pomp. 'Doe jij daar nou?! – Jezusmina...' De gluurster wist maar net de zwengel te grijpen en overeind te blijven. Naast haar stond Beppie van Loon in Begijnse dracht. – 'Stil mens, anders horen ze ons.' Stien knikte veelzeggend naar het poorthuis. – 'Pleunie Keller, bedoel je, die nieuwe? – Met een kerel, ja.' Geschrokken sloeg het begijntje een kruis, alsof ze achter de groenwitte blinden onbeschrijflijke taferelen ontwaarde. 'Dat moet onze binnenmoeder weten. – Nee, blijf hier! Anders gaat hij ervandoor en is het straks mijn woord tegen het hare.' Ze had Beppie bij de mouw gegrepen en trok haar achter de pomp. 'En het leek zo'n fatsoenlijke vrouw! – Van buiten misschien', bromde Justina. 'Overall strikjes en lintjes, maar kom je dichterbij, dan zie je de gaten in haar kousen. – Verbaast me niets!' Naast het tweetal verscheen Neeltje Snoek, de handwerkster van nummer twaalf, waar anders nooit een woord uitkwam. 'Op het Damrak woonde ze toch? Vlakbij de Karnemelksteeg? Nou, dan weet je wel hoe laat het is.' Even bleef het stil. Justina en Beppie hadden duidelijk geen idee. 'Speelhuizen van het laagste allooi en danskamers! Wat denk je dat ze daar de hele nacht doen?! – Ehh... dansen? – Ha! Met losgeslagen Oost-Indiesvaarders zeker?!' Het begijntje keek angstig opzij: 'Toch

© 2010 Eric J. Coolen

niet... drinken? – Daar begint het mee. Brandewijn en Bredaas bier.' Neeltje snoof. 'En goedkope wijn met kandijsiroop.' Stien sloeg een hand voor haar mond: 'We hebben een drankorgel op het hofje! – Nee, zij niet. Alleen haar klanten. Zij moedigt slechts aan, tot ze te lam zijn om te lopen...' Opeens hielden ze alledrie de adem in. Gebonk vanuit het verdachte poorthuis. Er was

iets omgefallen. – 'En dan?' fluisterde Beppie nauwelijks hoorbaar. 'Waarom voert zij hen in hemelsnaam dronken?' Neeltje kreeg bijna medelijden door zoveel naïviteit: 'Wat denk je... Amour.' Justina sloeg op haar dij: 'Ik wist het! Vanaf het eerste moment voelde ik het! Die overdreven vriendelijkheid, dat valse toontje! Zo verleidt ze hen natuurlijk.' Maar Beppie schudde haar hoofd: 'Amour,

hoezo amour?!' Neeltje tuitte haar lippen als een klein kind: 'Hou je van mij, lieverd?' In haar woorden klonk een onvermoede hartstocht. 'Geef me dan een aandenken, schatje. Een kettinkje of wat dukaten om jouw liefde nooit meer te vergeten. – En als ze niets krijgt, dan pakt ze het zelf wel,' onderbrak Justina haar en keek grimmig naar de gesloten ramen: 'Dan wordt zo'n heerschapp uit-

gekleed tot op het bot. Daar zie ik haar ook nog wel voor aan. – Ach, kom nou toch!' Onbeheerst veegde Beppie de witte kap van haar hoofd: 'Pleunie is minstens vijftig en niet om aan te zien! – Nou en?! Geen vent die daarom maalt, hoor, na zeven pullen bier!' Niemand leek zich af te vragen hoe een kantkloster aan zulke kennis kwam. 'Ga maar na, Bep. Het kan bijna niet anders,' beweerde Stien in alle redelijkheid. 'Waar heeft zij al die jaren dan van geleefd? En waarom moest ze zonnodig naar Haarlem? Werd ze in Amsterdam misschien te vaak herkend?' Beppie liet de woorden op zich inwerken. – 'Hoe lang is die gast al binnen? – Bijna een half uur.' Haast triomfantelijk draaide Neeltje zich naar haar buurvrouw: 'Zie je wel, een beroeps.' Dat was voor Beppie de druppel. 'Dit laten we toch niet zomaar gebeuren?!' Ze deed geen enkele moeite meer haar stem te dempen: 'Ons hele hofje wordt te gronde gericht door die Babylonische *cocotte*! Met haar afschuwelijke, godslasterlijke...' Ze keek naar haar buurvrouwen, maar die waren afgeleid – '... weerzinwekkende...' – door Pleuni Keller die zojuist het hofje was binnengekomen. 'Goedemorgen dames', klonk het op z'n Amsterdams, 'alles in orde?' Het drietal leek wel versmolten met de stenen pomp. 'D'r zit een man in je huis. – Hm-hm, een schrijnwerker, omdat m'n bedstee zo kraakt.' In de deuropening was inderdaad een oude meester verschenen en Pleuni snelde toe om hem te bedanken. Onder de verbouwereerde blikken van de achterblijvers. 'Ja, nou hoorde ik het ook,' knikte Beppie, 'echt zo'n vals toontje'.

Tekst: Maarten van der Duin
www.wildwords.nl

Lente in de hofjes

• HOFJE VAN NOBLET

• HOFJE VAN HEYTHUIZEN

• PROVENIERSHOF

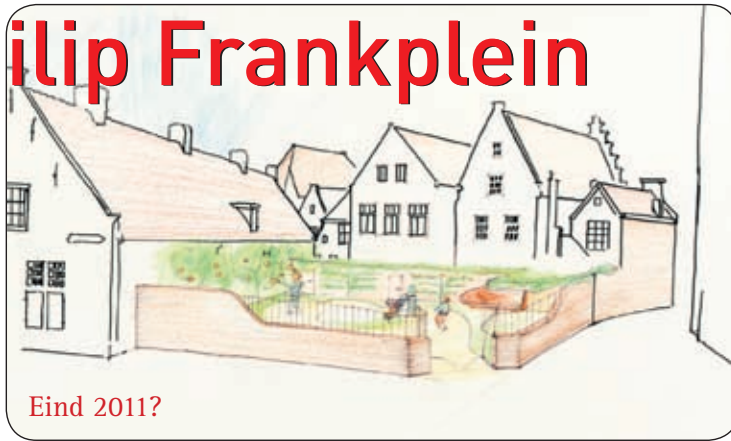
Plannen voor het Philip Frankplein

Rondom de Damstraat is door de noodzakelijke uitbedrijfname van transformatorstations in de Vleeshal en het Concertgebouw een nieuw station nodig om de binnenstad van elektriciteit te voorzien.

Liander heeft om de omwonenden van het Philip Frankplein tegemoet te komen veel aandacht aan het ontwerp besteed. Qua architectuur is gekozen voor het 'visueel' laten verdwijnen van het te realiseren gebouwtje in het metselwerk van de aanwezige tuilmuren en het fraaie

metselwerk van de zijgevel van het monumentale hofje De Bakenesserkamer.

Door het gebouw enigszins verdiept aan te brengen kan de bouwhoogte beperkt blijven en zal de bebouwing waarschijnlijk als tuilmuur worden ervaren. Pluspunt is dat de bouwvallige 'hangplek' tot het verleden gaat behoren. De verwachting is dat eind 2010 met de bouw zal worden begonnen. De gemeente heeft toegezegd een hoogwaardig inrichtingsplan voor het 'nieuwe' Philip Frankplein te ontwikkelen.

Eind 2011?

Eind 2010

In zijn column (zie hier-naast) staat regent Maarten Poldermans stil bij oude en nieuwe tradities. Vanaf de jaren negentig bieden de bewoonsters van het Frans Loenenhofje de regenten in het voorjaar een Lentemaaltijd aan. Voordat het op 22 april j.l. zover was, werd er natuurlijk tijd ingeruimd voor een statiefoto.

Blij voor schoonmoeder

„Mijn schoonmoeder Mimi Peperkoorn, die al 45 jaar in Uithoorn woont maar Haarlem nog altijd in haar hart draagt, verzamelt alles over Haarlem. En ik verzamel met liefde mee. Toen ik de Hofjeskrant bij de Dekamarkt zag liggen, dacht ik, het zou leuk zijn om ook de eerder uitgekomen kranten aan haar te geven”, zegt Astrid van der Zande (44). Astrid is blij dat zij via de redactie oude nummers op de kop wist te tikken. „Bedankt, maar als je het niet erg vindt, ga ik ze eerst zelf lezen.”

BLIJ
met de
Haarlemse
Hofjeskrant

Tradities

Tradities in hofjes, iedereen weet dat ze bestaan maar niemand kent hun oorsprong. Oeroude tradities laten ons ook zien dat het leven vroeger een stuk minder romantisch was dan vandaag de dag misschien wordt aangenomen. Weliswaar hadden de bewoners hun eigen plekje en beschikten ze over een dak boven hun hoofd, maar tegelijkertijd moesten ze zich aan de in onze ogen knap strenge reglementen van het hof houden waar, door de binnenmoeders, zeer streng op werd toegezien. In Hildebrand's Camera Obscura (de hoofdstukken Het diakenhuismannetje en Het hofje) wordt die sfeer op een hofje aangrijpend verwoord. Romantiek is hier in geen velden of wegen te bekennen.

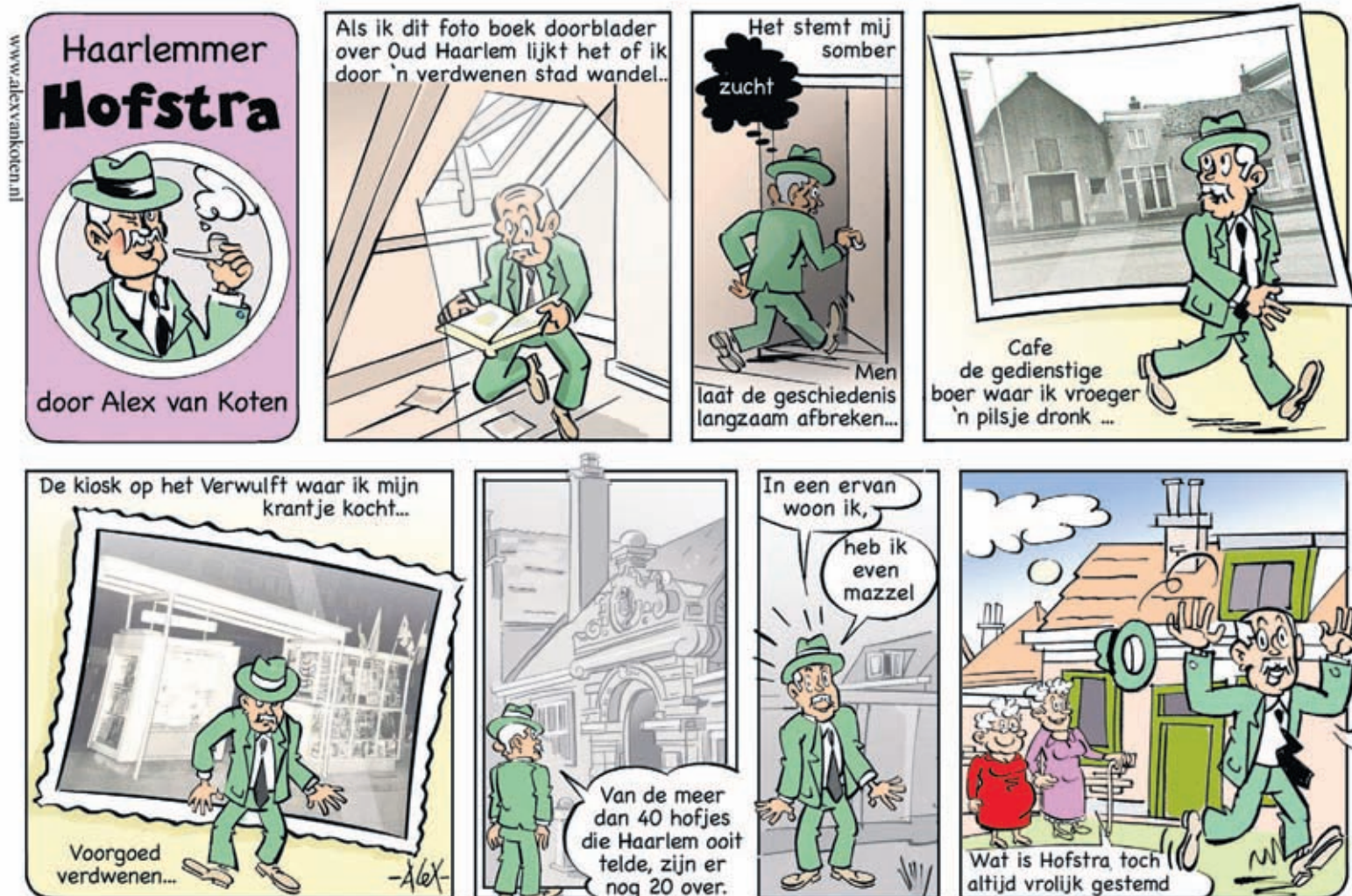
Preuen en periodieke giften zorgden ervoor dat het leven in het hofje net uit te houden was. Deze preuen bestonden aanvankelijk uit giften in natura: brood, boter, spek, aardappelen, turf etc. Later maakten deze goederen plaats voor geld, een handje vol stuivers. Pas in 1947 kwam hier, met de inwerkingtreding van de Noodwet Ouderdoms-voorziening van Drees, geleidelijk aan een eind aan. Gelukkig waren er soms extra preuen in de vorm van legaten en giften aan een hofje.

Zo hebben de bewoners van het Frans Loenenhofje in de afgelopen eeuwen jaarlijks, meestal op de sterfdag van een erflater, een leuk zakcentje opgestreken. Bovendien lieten de regenten zich vaak niet onbetuigd en verschaften een Kerst- of Paaspreuue in de vorm van een fles zoete Spaanse wijn en een duivekater. Een extra preuue was het door de regenten aan het begin van de 17de eeuw ingestelde Harstemaal. Op de derde maandag van augustus, Hartjesdag, werd er een halve os in de tuin geroosterd en werden bewoners met hun familie getrakteerd op een waar feestmaal.

In de zware tijden vlak voor de Franse bezetting werden deze en enkele andere tradities om financiële redenen gestaakt. Pas in 1986 werd de traditie van Hartjesdag weer in ere hersteld. De knap bewerkelijke roosterpartij van de os werd door een wat eigentijdse barbecue vervangen. Ongeveer in dezelfde tijd werd ook de naar een oud recept, speciaal voor het Frans Loenenhofje vervaardigde, duivekater vlak voor de Kerst weer aangeboden. In de loop der jaren wisselt deze Kerstpreuue echter van samenstelling. Zo kregen de bewoners de afgelopen Kerst een paraplu met opschrift Frans Loenenhofje 1607.

Maar er zijn ook nieuwe tradities. Zo werd zo'n vijftien jaar geleden de sterfdag van Frans Loenen, komen alle bewoners bij elkaar en worden zo, in één keer, alle verjaardagen gevierd. Dat ook de bewoners hun beste beentje voorzetten bewijst de begin jaren 80 ingevoerde Wintermaaltijd. Bewoonster Erna startte de traditie om midden in de winter de regenten een feestelijke stampot aan te bieden. Enkele jaren geleden werd deze maaltijd, omdat er in de wintermaanden al zo veel festiviteiten zijn, verschoven naar de lente. Vanaf dat moment heet dat feestmaal dan ook de Lentemaaltijd.

Maarten Poldermans
regent Frans Loenenhofje

De blik op...

Hofjestuinen

Een hofjestuin is een tuin temidden van een besloten ruimte waar woningen omheen liggen en in het midden meestal een waterpomp prominent de wacht houdt. Het geometrische ontwerp van hofjestuinen is echter niet toevallig ontstaan.

Zo waren de planten, die in vroeger eeuwen rondom het grasveldje geplant werden, meestal heilzaam en nuttig. Je kon bijvoorbeeld kamille, venkel, anijs of selderij naast rammenas, kattekruid of wormkruid zien staan. Dit steeds vanuit de gedachte dat alles ter verbetering van de gezondheid of als voeding te gebruiken moest zijn.

Deze planten werden vaak gekozen uit medisch oogpunt en dienden voor wat wij tegenwoordig "thuis dokteren" zouden noemen. Denk bijvoorbeeld maar eens aan geurende kamillethee wanneer we ons even niet lekker of verkouden voelen.

Als het betreffende gewas er dan toevallig ook nog fleurig uitzag, was dat mooi meegenomen.

De al eerder genoemde pomp staat vaak centraal in de tuin en voorzag alle bewoners van schoon water, waarmee zowel gekookt als gewassen werd. Naast het nuttige speelt ook het sociale karakter van deze centraal geplaatste pomp een belangrijke rol. Immers, een praatje aan de pomp over het wel en wee ligt voor de hand.

En hoe zit het dan met de gras-

veldjes, hoor ik u denken. Nu, ook die waren nodig en nuttig om een typisch Hollandse huishoudelijke reden. Wanneer 's maandags de teilen met sop tevoorschijn kwamen om het vuile goed te wassen, kon daarna het schone wasgoed op zo'n grasveldje "op de bleek" gelegd worden zodat de zon alles weer mooi wit kon bleken.

De oorsprong van de hofjestuin gaat terug naar de kloostertuin. voorbeeld. Die bevat vaak dezelfde elementen: medicinale en nuttige kruiden, stromend water, gras met rondom een besloten bebouwing. De hofjestuin was hier een natuurlijke voortzetting van en tot op de dag van vandaag is het principe min of meer van toepassing, zie bijvoorbeeld de tuin met het kruidenrandje in het Frans Loenenhofje.

Louis Ph. Mathijssen

1 April, de leukste dag van het jaar!

Zwartbandbaardvogel gesignaleerd

Een paar dagen voor de bewuste donderdag kregen alle bewoonsters een brief van regent Wil van Schaik in de bus. Ene heer Akkerman, bioloog en vogelkenner, had in de hulstboom een vogel gespot die normaal alleen in Afrika voorkomt. Of hij en zeven andere vogelexperts ook terecht konden in de dakkapellen, het liefst vanaf 07.30 uur.

'De heren vogelaars nemen zelf eten mee, maar zullen wel gebruik moeten maken van jullie toiletten. De brief eindigde met 'Vul a.u.b. onderstaand strookje in'. Er werd hier en daar gemopperd, maar de meeste bewoners traptten er toch in...

Geveltekens in Hoofdwacht

Muurreclames in de vorm van uithangborden en gevelstenen kwamen in de 17de eeuw in zwang. De tentoonstelling 'Geveltekens Toen en Nu' is t/m 25 september op zaterdagen en zondagen van 13.00 tot 17.00 uur te zien in de Hoofdwacht op de Grote Markt 17. Er is ook een gevelsteenwandeling (duur 1,5 uur) uitgezet, de brochure is voor € 1 te koop.

Zicht op de gevelsteen

De naam Koedrict, ofwel een kudde voortgedreven koeien, verwijst naar de 17de eeuwse herberg annex boerderij. Na de aanplant van een aangrenzend stuk Haarlemmerhout kreeg de herberg de naam Nieuwe Hout.

Op die plek werd in 1754 het huidige buitenverblijf genaamd Zomerlust neergezet. Hoe heet de straat, laan of weg waarachter Martin Busker bij toeval de nieuw gehakte gevelsteen aan de muur van het koetshuis ontdekte? De prijsvraag is een samenwerking tussen de Haarlemse Hofjeskrant en de Stichting Geveltekens Vereniging Haarlem. Mail uw oplossing o.v.v. 'prijsvraag' naar info@haarlemse-hofjeskrant.nl of bel 06-22261766 en win een boekenbon van € 15.

Oplossing HHK 9: de 'moedige' piekenier uit Weert hangt aan de achterzijde van het Frans Halsmuseum in het Klein Heiligland. De winnaar is Tousanna Wijkhuizen uit Zandvoort.

Hart & Ziel Kappers

Kleverparkweg 15b • 2023 CA Haarlem
023 5259580
dortmundt@planet.nl
www.hartenziekappers.nl
open: di t/m vr van 9-19 uur, za 8-15 uur

Muys KANTOOR & KADO

Sinds 1887

... al meer dan 120 jaar een begrip in Haarlem en omstreken. Met een breed assortiment artikelen voor kantoor, school en thuis.

Blue Square slanke damestas
met drie vakken.

Leverbaar in drie kleuren.

Blue Square lederen damestas
met twee vakken en
parapluhouder aan buitenzijde.

Leverbaar in zeven kleuren.

Geopend op maandag t/m vrijdag van 9.00 - 18.00 uur
en zaterdag van 10.00 - 17.00 uur

U kunt ons vinden op:
Gedempte Oude Gracht 108, Haarlem
Tel: 023 5315513, Fax: 023 5328425,
info@muyskantoor.nl

Ook te bestellen bij de Haarlemse Hofjeskrant, 06-22261766

C. den Hollander b.v.
Onderhoudscombinatie
Haarlem (023) 5356812

SCHALKWIJKERSTRAAT 29 - 2033 JC - FAX: (023) 5352800

Haarlemse Hofjeskrant

GRATIS
meenemen!

In Haarlem ligt de krant gratis voor u klaar in het stadhuis, diverse musea, het Noord-Hollands archief, en bij drogisterij Van der Pigge, Muys Kantoor & Kado, Douwe Egberts Koffie & Kado, HEMA-fotoshop en de bibliotheken in Centrum, Schalkwijk, Oost en Noord. Buiten Haarlem in diverse boekhandels en de bibliotheken in Heemstede en Bloemendaal.

Ook in zorgcentra waaronder het Reinaldahuis, De Blinkert, De Janskliniek, Schalkweide, Schoterhof, Nieuw-Delftweide en Sint Jacob in den Hout.

Reacties: info@haarlemse-hofjeskrant.nl
Website: www.haarlemse-hofjeskrant.nl

De Haarlemse Hofjeskrant kwam mede tot stand dankzij financiële steun van het bestuur van de hofjes Codde & Van Beresteyn.

Oplage: 10.000
Tekst en foto's: Willem Brand
Vormgeving: Kees Reniers